

POSERŮV PRŮVODCE

nezávislým
cestováním

Ubytování

Zážitky

Doprava

Tipy

Poserův průvodce nezávislým cestováním

Petr Mandík

Copyright © 2011 Petr Mandík

Cover Photo © 2011 Petr Mandík

All rights are reserved

web: www.Slasti.cz

[Facebook.com/petrmandik](https://www.facebook.com/petrmandik)

Ty nejkrásnější zážitky z cest většinou nejsou zachyceny na žádných fotografiích. Patří k nim radost z nečekaně objevených úžasných zákoutí, sendvič od pouliční prodejkyně spořádaný večer u památky, od níž už odešly hordy turistů, i cesta místním autobusem či vlakem, kterými nejedete společně s dalšími turisty, ale s místními lidmi, pro které jste stejně zajímaví, jako oni pro vás. Vítejte ve světě nezávislého cestování očima Poserova průvodce...
Nahlédněte se mnou do Thajska, do Indie, do Chile,

do Peru, do Vietnamu nebo třeba na Srí Lanku - nikoli ale kvůli zdejším památkám, ale spíše pro zážitky, které cestování přináší. Neslibuji jich nepřebornou záplavu – hlavně jsem se chtěl zaměřit na obecně platné tipy, jak se podívat na nejrůznější zajímavá místa světa na vlastní pěst.

Zbývá dodat, že původně byl tento text napsán pro webový magazín Slasti.cz a pokud vás zajímají i fotografie z cest, najdete je právě tam. Řadu fotografií dáváme volně k použití, a to na OpenImageBank.com (i česky). Jste-li příznivci 3D fotografií, pak 3D fotografie z nejrůznějších míst světa vystavujeme na stránkách 3DJournal.com (rovněž i česky).

Prima dny a super cestování
přeje

Petr Mandík

(Petr Mandík je mimo jiné také autorem sci-fi novely Příště se zmrazit nenechám, která je zdarma ke čtení na kniha.icelift.com, ke stažení na Palmknihy.cz nebo v tištěné podobě v prodeji ve vybraných knihkupectvích.)

Cestování za hubičku

Nevím, jak to máte vy, ale já jsem dlouho považoval za normální jezdit po světě s cestovními kanceláři. Ne, určitě na tom není nic špatného... Stačilo ale jednou vyzkoušet cestovat na vlastní pěst a ukázalo se, že je to úplně jiný zážitek. Jestli o takovém stylu cestování občas přemýšlíte, ale zatím jste se třeba ještě neodhodlali, pak tohle píšu hlavně pro vás.

Pro mě nastal zlom v okamžiku, kdy mi jeden kolega, rozhodně ne žádný drsný cestovatel vyhledávající divoká dobrodružství, vyprávěl, jak vyrazil do Thajska po vlastní ose. Až po prvních cestách jsem zjistil, že takových lidí, kteří nejsou žádnými dobrodruhy, člověk na svých výpravách potká většinu. Do té doby jsem vlastně žil tak trochu v ulitě - asi i díky tomu, že ti, kdo o svých cestách veřejně mluví a píší, se často stylizují (a já nechci hodnotit, zda oprávněně, či nikoli) do role dobrodruhů.

Proto vlastně původně vznikl tenhle text. Aby pomohl s rozhodnutím těm, kteří stále váhají. A aby zodpověděl otázky, které zřejmě mnohým z těch, co

už jezdí jen sami, budou připadat zvláštní. A drsným dobrodruhům směšné. Jako třeba: A to si vážně všechno zařizujete sami až na místě? A co když se nedomluvíte? Fakt nemáte dopředu zamluvené ani hotely? A co když vás nikde neubytují? Fakt se nebojíte?

Jestli se najde aspoň jeden člověk, který si po přečtení řekne: „Tohle musím konečně zkusit taky,“ tak mělo psaní těchto řádků nějaký smysl. Protože samostatné cestování – nikoli v rámci organizovaných zájezdů – je jako droga: Pokud jste ten správný typ a jednou to zkusíte, už nikdy nechcete cestovat jinak.

Proč zrovna poserův průvodce

Po pravdě řečeno, důvodů k tomu možná trochu zvláštnímu názvu, je několik. Zaprvé ten, že spoustu lidí ještě stále napadá myšlenka, že cestování na vlastní pěst je nebezpečné. A že je proto vyhrazeno jen drsným, divokými větry ošlehaným cestovatelům. Což musím hned v úvodu vyvrátit – na vlastním příkladu. Jestli se chci něčemu při cestování opravdu

vyhnout, tak jsou to jakékoli vážné potíže a nebezpečí.

Nic na tom nemění ani fakt, že občas k nějaké té nepříjemnosti dojde. Ale ony ty povodně ve Vietnamu, které nás potkaly, zemětřesení v Peru (opravdu jen celkem slabé a krátké) nebo parta důrazných indických mladíků dožadujících se ve vlaku velmi nevybíravě finančního příspěvku vás mohou potkat i s průvodcem cestovní kanceláře.

Druhým důvodem, proč je tohle průvodce poserův, je skutečnost, že považují za velkou výhodu, být při cestování trochu posera. Protože, jak říkával můj táta, hrdinů jsou plné hřbitovy. (Všichni opravdoví hrdinové - ti živí - mi jistě prominou.) A cílem cestování přece není dostat se na hřbitov. Alespoň rozhodně ne mým.

Je jasné, že i při cestách člověk potřebuje trochu štěstí. Tak jako kdykoli v životě. Třeba v Chile jsme jen o jednu linku minuli autobus, který se v noci zřítíl z mostu do řeky (polovina cestujících za to zaplatila životem). Ale – mezi námi – stejnou smůlu můžete mít v Praze na Karlově náměstí, kde vás klidně smete rychle jedoucí tramvaj, nebo na dálnici D1, když se srazíte (doslova) s nějakým závodníkem,

který bohužel až pozdě zjistí, že vlastně vůbec nebyl tak úžasný řidič, jak si myslel.

A třetím důvodem pro název „poserův průvodce“ je prostý fakt, že se mi líbí. Nezastírám, že jsem se inspiroval u amerických průvodců „for Dummies“ (pro idioty) - i s tím rizikem, že všechny ty, kteří se berou moc vážně, jakákoli zmínka o poserech (či idiotech) od čtení spolehlivě odradí.

Nic proti cestovkám

I když by to tak mohlo vypadat, navzdory všemu, co tu je – a ještě bude – napsáno, nemám nic proti cestovním kancelářím. Dříve jsem s nimi jezdil a některé zájezdy byly docela dobré. Dokonce naprosto skvělý byl zájezd do Egypta s Alvarezem (ne, tohle vážně není placená reklama), na který pak v několika vlnách postupně jeli i moji další příbuzní.

A na pobytovém zájezdu – pokud se k takové variantě čas od času přikloním (mimořádně, třeba na Madeiře dává tahle možnost docela dobrý smysl) – mohou být služby cestovky velmi přínosné – třeba už jen proto, že někdy domluví lepší ceny jak za ubytování, tak za dopravu. Pokud vás cestovka

nenutí využívat jejich dalších nabídek, nemusí existovat žádný důvod, proč jejich služeb nevyužít.

Dalším důvodem, proč jet s organizovaným zájezdem, může být i to, že zrovna nemáte koho do party. Pokud totiž nejste milovníky samoty, je na delší cesty přece jen lepší mít nějakou společnost. Moc dobře si vzpomínám, jak jsem jel počátkem devadesátých let stopem do Rakouska a nakonec to vzdal ještě před Innsbruckem, protože na mě padla deprese z toho, že mě na jednom místě tři hodiny nikdo nechtěl vzít. Kdybychom tenkrát jeli aspoň ve dvou, jako na další stopy po Evropě, tak bychom se z depky vzájemně vytáhli.

(Mimochodem: Tenkrát jsem přešel na druhou stranu silnice a první auto mi zastavilo během čtvrt hodiny. Večer už jsem byl v Praze, přemítaje, proč jsem se vlastně tak rychle vracel.)

Na druhou stranu: Pokud nepojedete do ukrutné divočiny, nejspíš najdete vždy někoho k pokecání si. Anebo si prostě sednete do nejbližší internetové kavárny, které jsou dnes rozesety takřka všude po světě, a za pár sekund už jste na Facebooku mezi svými známými (dobře, uznávám, že to možná není nejlepší příklad – ale rozumíme si, že?).

A dalším důvodem, proč jet s cestovkou, může být i prostý fakt, že vám to s ní prostě vyhovuje víc. Každý jsme jiný, každý máme rád trochu něco jiného. Nicméně i tak je tahle kniha hlavně o tom, jak cestovat bez cestovek :-).

Zásadní upozornění

Než mě tady někdo začne obviňovat z toho, že fušuji do řemesla zkušeným cestovatelům - těm, které často v různých zemích potkávám a kteří tráví na cestách dlouhé měsíce (naší skupince se mnohdy diví, že jede do Jižní Ameriky na neuvěřitelně krátké tři týdny), rovnou a hlasitě tady přiznávám: Jsem pouhý turista. Žádný cestovatel, žádný dobrodruh... Žádné dobrodružství na vlastní kůži zažívat nemusím, nechci adrenalin, ani nebezpečné zážitky.

Ne. Prostě si jen každý rok koupím průvodce (většinou je to Lonely Planet, ale třeba i Footsteps pro Jižní Ameriku se nám velmi osvědčil), s pár kamarády si pořídíme letenku, sbalíme bágly a vyrazíme. Zbytek roku pak zase trávíme u svých počítačů v kanclu.

Dál budu libovolně a svévolně zaměňovat slovo turista a cestovatel. Věřím, že opravdoví cestovatelé – a doufám, že dokonce i ti, kteří se za ně jen z jakéhokoli důvodu vydávají – mi to prominou.

Výhody cestování na vlastní pěst

Cestování bez organizovaného zájezdu má ohromnou spoustu výhod. Koneckonců jinak by přece nebyl důvod tak jezdit :-). A zvláštní je, že většinou o nich vědí i ti, kdo tento způsob cestování zatím nevolí.

Někdy sice po návratu z cest dostaneme jako první otázku „Vy vážně jezdíte bez cestovky?“, často ji ale předběhne jiná, totiž „Na kolik vás to vyšlo?“. A to je – mezi námi – první výhoda nezávislého cestování, která každého napadne. Po pravdě řečeno – ač bych se rád tvářil, že je to výhoda zcela mizivá - pro většinu z nás, kteří si peníze vyděláváme prací, to rozhodně zanedbatelná výhoda není. I když bych ji třeba dnes už neoznačil za tu hlavní...

Ona totiž svoboda rozhodnutí, kdy pojedete, možnost vybrat si své spolucestovatele nebo volnost v rozhodování, zda cestu absolvujete tak, jak jste si ji

naplánovali, nebo plán v půlce změníte, jsou také hodně, ale opravdu hodně silné argumenty. A to už vůbec nemluvím o tom, že když jedete sami, navštívené země mají daleko větší šanci se vám opravdu dostat pod kůži. V tom nejlepším slova smyslu.

Peníze, peníze

Když už jsme tedy začali těmi penězi, tak od nich neutíkejme. Je zcela jasné, že jakmile pojedete na poznávací cestu sami, vždy vás to – pokud budete chtít - vyjde levněji, než s cestovní kanceláří. Ta totiž musí zaplatit průvodce (nejen jeho mzdu, ale také všechny jeho náklady spojené s cestou), vytisknout katalogy, platit kancelář, reklamu, své zaměstnance a spoustu dalších nákladů. Kromě toho si musí nechat nějakou rezervu a přinést svému majiteli zisk. Tohle všechno vy nemusíte. A proto vás poznávací cesta může klidně vyjít na polovinu částky, kterou byste vysolili s CK.

Abych byl konkrétnější, vezměte si třeba cestu do Jižní Ameriky - do Peru. Jen letmý pohled na ceníky cestovních kanceláří vám ukáže, že se tam s nimi

můžete dostat za nějakých 65 tisíc korun. Na 10 dní i s cestou (takže Peru vlastně jen prolétnete). Když si 10 tisíc připlatíte, váš pobyt se podle letáku CK prodlouží na dvoj- až trojnásobek, nicméně pravděpodobně zjistíte, že minimálně ve třetím případě v ceně jaksi není letenka. To, že tam není strava, a mnohdy ani vstupy, je samozřejmé. Takže na slušnou cestu do Peru počítejte s náklady cca 100 tisíc Kč.

Pokud pojedete na čtyři týdny sami, vyjde vás to na – plus/mínus – polovinu. Mluvím z vlastní zkušenosti (z roku 2008). Přitom – protože my jsme pohodlní až líní turisté – samozřejmě je řeč o cestě, kdy bydlíte v hotelích, v pokojích s vlastním sociálním zařízením i s teplou vodou a dopravujete se autobusy, jimž nechybí klimatizace, ani funkční záchod. Pokud si na takový komfort nepotrpíte, určitě máte ještě prostor pro další úspory.

A pokud naopak vyžadujete vyšší kvalitu, nic vám nebrání si připlatit. To byste ale na organizovaném zájezdu museli také (ne, ne, ve výše zmíněných cenách opravdu není zahrnuto ubytování ve čtyřhvězdičkových hotelech). Pokud by tam ovšem tato alternativa vůbec byla možná.

Na druhou stranu – v rámci objektivitivy – je třeba dodat, že pokud se chcete vypravit na pobytový zájezd (k moři nebo kamkoli jinam), může vás varianta s cestovní kanceláří vyjít v řadě zemí naopak levněji než cesta po vlastní ose. Prostě proto, že místo průvodce budete mít jen delegáta zodpovědného za desítky či stovky lidí a CK bude mít u hotelu i u leteckého dopravce lepší ceny.

Nikdo vám nic nevnutí

Další skvělou výhodou cestování na vlastní pěst je to, že vás nikdo nebude – promiňte mi to slovní spojení – opíjet rohlíkem. Nebo, přesněji: Nebude vás opíjet rohlíkem, pokud si o to nebudete říkat. Když jedete s organizovaným zájezdem a oni vás ubytují na čtyřlůžáku bez okna, protože „se něco dneska bohužel pokazilo“, „to přece jednu noc nějak vydržíte“, tak – pokud se nechcete s průvodcem rozhádat, to opravdu „jednu noc nějak vydržíte“. Stejně vydržíte i horší výhled z okna, rámus z protějščího baru nebo špinavou koupelnu. Když jedete sami, nemusíte si nechat líbit vůbec nic.

Chtějí vám dát pokoj, který se vám nelíbí? Okolo je nejspíš spousta dalších hotelů a ONI, to vědí. Takže vám buď dají lepší pokoj (za stejnou cenu, samozřejmě), nebo sbohem... Už je nikdy nevidíte, klidně můžete být nesmlouvaví. A věřte tomu, že to funguje. Nefunkční odpady jsou opravené do dvou hodin, bojler s teplou vodou, který se „nějak vypnul“, vám recepční zapne v pár minutách.

Ale hlavně: Je to jen na vás. S organizovaným zájezdem můžete mít štěstí na skvělého průvodce či průvodkyni, kteří vše zařídí k vaší plné spokojenosti. Anebo můžete mít smůlu. Sami se sebou máte vždycky štěstí. Buď se vám totiž chce zařídit si vše k vlastní plné spokojenosti, a pak to zařízené je, nebo se vám nechce – a pak to sice není, ale vy víte proč a jste si jisti, že kdybyste chtěli... (Nebudeme si nic nalhávat: Někdy je lepší vydržet jednu noc nějaký ten nedostatek, než ho hodinu řešit.)

To samé, co s ubytováním, platí i o dalších službách, které by měly fungovat k vaší spokojenosti. Vyberete si dopravu, která se vám líbí, místo v autobuse, které vám vyhovuje, restauraci, která je vám sympatická (ať už díky obsluze, nabídce jídel nebo třeba cenám). Když máte večer chuť na nějakou zajímavou místní

specialitu, zajdete třeba do průvodci doporučené restaurace, jste-li unavení, dáte si cestou na ulici kus pečeného masa s bramborem na špejli nebo hamburger. Nikdo vám nebude vnucovat, že právě dnes je přece čas na nezapomenutelný folklórní večer v domluvené restauraci.

Proboha, už zase ten idiot...

Při cestě se zájezdem se může stát, že vám někdo ze skupiny tak úplně nesedne. Slyšel jsem o takových případech. Někdy dokonce i o takových, pro které je popis „tak úplně nesedne“ dost slabým odvarem reality. A když jedete sami?

U autobusu už nikdy nebudete čekat na toho starého tlustého plešatého (nebo mladého vyfiknutého – vyberte si dle svého gusta) idiota, který není nikdy schopen přijít včas. Už se vám nestane, že budete muset 14 dní poslouchat chlápka chytrého jak rádio, který pořád dokola všem cpe, jak je ten Jirka Paroubek (Míra Topolánek, Jirka Čunek – zase si v klidu vyberte) „správněj chlapík, kterej to po příštích volbách rozhodně skvěle rozsekne“.

Ne – na vlastní cestu si vybíráte spolucestující sami.

A když už se vám něco takového, co je naznačeno výše, na cestě přihodí – třeba cestou v autobuse, bude to o poznání snesitelnější. První výhodou bude, že ten Amík (Němec, Peruánec, Mexičan) na vedlejším sedadle nebude mluvit o těch chlápčích, které občas vidáte doma v televizi, a s největší pravděpodobností na ně opravdu nemáte náladu ještě o dovolené. A druhou výhodou je, že pokud se s tím chlapíkem, co vám celou cestu cpal své názory na Bushe (Obamu, Castra, Merkelovou), speciálně nedomluvíte, šance, že s ním pojedete ještě dalším autobusem, je opravdu dost malá.

Maximální svoboda

Podle mého názoru je ale naprosto největší výhodou nezávislého cestování – která přebije všechny výše zmíněné - svoboda. Na jídlo si zajdete, kdy chcete. Ne když to je v programu. Když dostanete horečku nebo průjem, změníte program dne. Program dne změníte i tehdy, když se vám v Asii nechce vidět padesátého-devátého Buddhu nebo ve Skandinávii třicátý-osmý dřevěný kostelík.

Když potkáte skupinku cestovatelů, která vám

doporučí nějaké místo, o jehož návštěvě jste až dosud neuvažovali, je rozhodnutí jen na vás. Vzpomínám si například, když jsme takhle v Mexico City dali na doporučení jednoho českého doktora (který právě končil svou cestu po Mexiku a kterého jsme naprostou náhodou potkali kdesi u hotelu) a jeli do Nevado de Toluca – a vydali se na bývalou sopku s nádherným kráterovým jezerem. Fakt to stálo za to! Jediné, co musíte udělat pro dosažení maximální svobody, je vybrat si ty správné spolucestovatele. Pokud se totiž vaše názory budou příliš lišit, někdo z vás o část své svobody dříve nebo později přijde.

Vybíráme cíl a průvodce

Na cesty se každý připravujeme jinak. Potkal jsem už pár lidí, kteří se v pondělí dozvěděli, že se dá na úterý koupit levná letenka na druhý konec světa, a tak se nějak sbalili a vyrazili. A znám lidi, kteří se chystají dlouhé měsíce.

Za sebe říkám, že je fajn mít dobrého průvodce (samozřejmě knižního – poslední dobou ovšem e-knižního spolu s vhodnou čtečkou) a spolehlivý

seznam věcí na cestu. Z průvodců ze zvyku preferuji řadu Lonely Planet a jen v případě, že pro vybranou zemi zrovna není k dispozici aktuální vydání, dívám se po něčem jiném. Ale o tom tu ještě bude řeč později.

Kam jet

První otázkou samozřejmě je, kam se chcete vydat. Možností je spousta, ale pro první cestu je určitě dobré vybrat si nějakou běžnou turistickou destinaci. Budete se tam cítit bezpečně a nebudete mít žádný problém s ubytováním, stravováním a podobně.

Určitě také zvolte nějakou zemi, která je pro turisty levná. Ne snad proto, že byste na sobě chtěli šetřit, ale proto, že v levných zemích se prostě problémy řeší snáz. Když se potřebujete někam dopravit, vezmete si taxík – klidně několikrát denně, a to bez rizika, že tak doprava zruinuje váš rozpočet. Když neseženete levné ubytování, vezmete si dražší – ale pořád ještě levné.

Když nás ve Vietnamu zastihly povodně, vraceli jsme se ze středu země do Hanoje. Stejný nápad měli pochopitelně i další turisté – a poprvé se nám tak na

cestách stalo, že jsme neměli kde přespat. Všechny levnější hotel byly plné. Nakonec nás v jednom opravdu ošklivě odrbali – za pokoj s běžnou cenou tak 200 Kč chtěli 650 Kč. Považte: Malá špinavá špeluňka za téměř 220 korun za osobu. Nedávno jsem v něčem podobném přespal v Madridu – za trojnásobek a bez povodní. Prostě: Převážná část Evropy je na cestování ukrutně drahá a možné problémy se tu nepříjemně prodražují.

Pokud se tedy chcete vypravit do nějaké pohodové země, určitě neuděláte chybu, pokud zamíříte třeba do Thajska, do Mexika, do Chile či do Peru. Možností je samozřejmě daleko více, ale po vlastních zkušenostech bych začal právě některou z těchto čtyř. Naše první samostatná cesta mířila do Thajska a dodnes to považuji za velmi šťastnou volbu.

Aktuální průvodce

Otázka aktuálnosti vašeho knižního průvodce je obecně dost důležitá. Každý z nich se nějaký čas připravuje, takže když si v půlce roku 2008 vezmete na cestu knížku z počátku roku 2006, budou informace patrně nejméně 3 roky staré, protože

aktualizace (případně příprava) knihy spadala nejspíš někam do roku 2005. Takže nemusejí sedět ceny, popisy některých míst (některá se mezitím změnila k horšímu, jiná, možná, k lepšímu).

Nám se neaktuální průvodce docela vymstil u Halong Bay (Dračí zátoka) ve Vietnamu. S tím, jak zde zprovoznili nový most, přesunuli přístaviště do jiné části města a my jsme ho marně hledali. (Místní nám dávali rozporuplné informace a vzhledem k úrovni jejich znalosti angličtiny – a naší úrovni vietnamštiny – jsme nakonec už pochybovali o tom, že je přístav vůbec někde v dosahu. Navíc jsme problém nečekali, takže jsme nijak nespěchali a nakonec nás už trochu tlačil čas.)

Podobný problém nás postihl v Peru, kde jsme plánovali cestu do rezervace Paracas s ubytováním v Piscu, ale nějak nám uniklo, že Pisco není po nedávném zemětřesení v úplně dobré kondici pro turisty. A překvapilo nás, že na autobusovém nádraží tvrdohlavě odmítají prodávat jízdenky do tohoto města.

Nakonec se všechno nějak vyřeší, ale stojí to čas – a peníze. Aktuální průvodce je tedy vhodným základem pro cestu – i když ani ten nejaktuálnější nebude

patrně obsahovat změny za poslední půlrok. Lze samozřejmě doporučit projít si případné aktualizace na webu, diskusní fóra s podobně... Záleží jen na tom, kolik máte před odjezdem času...

S aktuálností také souvisí otázka, zda pořizovat originály nebo české překlady. Pokud vůbec neumíte anglicky, pak je odpověď jasná. Rozhodně se ale nezapomeňte podívat nejen na to, kdy byl průvodce v tuzemsku vydán, ale také na termín, ze kterého pochází originál. Jakmile anglicky aspoň trochu rozumíte, originální verze určitě stojí za zvážení. I když třeba budete mít problém přeložit, z jakého že ptáka pocházela péra v čelence místního vládcce, budete mít zpravidla čerstvější ony praktické informace.

Každá řada průvodců je trochu jiná (a koneckonců i průvodce jedné řady od různých autorů), některá je trochu ukecanější, některá trochu méně spolehlivá, ale v zásadě jsme se mezi známějšími průvodci nepotkali s nějakým, který by byl úplně špatný.

Určitě si zkontrolujte, že ten váš obsahuje mapy míst, která se chystáte navštívit (města, památky apod.), a že se dostatečně konkrétně věnuje tomu, kde se v nich dá ubytovat (včetně přesných adres hotelů a

jejich cen) a jak se po nich (i do nich) dá dopravovat. Když dostanete chuť na něco dobrého, hodí se i seznam restaurací. Stručný a výstižný popis jednotlivých míst by pak měl být samozřejmostí. (Stručný proto, že každý zbytečný odstavec navíc zabírá dnes, v době papírové, kus papíru, který musíte odtáhnout na zádech.) Stejnou samozřejmostí by měla být mapa země a podrobnější mapy jednotlivých oblastí. (Pokud už jste přešli na e-knižní průvodce, zvažte, zda se nevyplatí alespoň mapy si vytisknout. Nám se to dost osvědčilo; mapa, není-li upravená pro čtečku, se v ní prohlíží dost špatně. Vybrané mapy upravené pro čtečky najdete na www.ebookmaps.com.)

I když s sebou můžete samozřejmě tahat i řadu dalších map, naše zkušenost říká, že to, co je v knižním průvodci (nebo vytištěné zvlášť, viz výše), použijete nejpohodlněji. Velké mapy jsou totiž mimo jiné nepříjemné na rozkládání (obzvlášť když fouká vítr nebo prší, případně když vás pronásleduje skupina naháněčů hotelů). Výhodou je u průvodce i tenký (a lehký) papír, pokud možno žádné inzeráty a zpevněná vazba.

Neučíme se jazyky a balíme

Určitě je super, když umíte jazyk země, do které jedete. Ale asi to bude spíše výjimečný případ. Nevím jak vy, ale my prostě máme v biflování jazyků své limity.

Rozhodně pochopitelně není od věci umět anglicky. Aspoň na základní domluvu. V zásadě ovšem platí, že kdo se s vámi domluvit chce, ten se s vámi domluví. Rukama, nohama, pomocí slovníku v průvodci. Protože dnes většina lidí živičích se cestovním ruchem (recepční v hotelu, průvodci, lokální cestovky) angličtinu potřebují, prostě ji velmi často na nějaké úrovni ovládají. A čím lépe ji ovládáte vy, tím větší šanci máte se s nimi dobře domluvit. Nehledě na to, že vám samozřejmě otvírá dveře k většině dalších cestovatelů.

Určitě také dává smysl naučit se v lokálním jazyce pozdravit i poděkovat. A číslovky. Když jsem se učil španělsky na své cesty do Jižní Ameriky, přidal jsem ještě slova jako pokoj, teplá voda (ano, jsem zhýčkaný, přiznal jsem to přece už na začátku), to je drahé, je možná sleva? Plus samozřejmě fráze jako Kolik to stojí?, V kolik hodin? nebo Kde je...? A

klasické: No comprendo Español (Nerozumím španělsky).

Pokud tragicky nepokazíte výslovnost, uděláte většinou pozdravem a poděkováním radost. Já k tomu většinou svou výslovností i pobavím, ale to už je můj problém.

Pamatuji si, jak se na jednom autobusovém nádraží v Mexiku slečna u přepážky po našem poděkování zamyslela a pak nám začala španělsky vysvětlovat něco, co jsme s naší úrovní jazyka neměli šanci verbálně pochopit. Zapojila posunky, zjednodušila mluvu a ukázalo se, že druhý den se v Mexiku mění čas na letní – což jsme do té chvíle vůbec netušili (ano, občas vážně podceňujeme některé prvky přípravy). Kdyby nám to bývala neřekla, autobus by nám druhý den ráno o hodinu ujel.

Ve Vietnamu v jednom vlaku na mě zase vyšla místenka u jedné dívky, která sice neuměla ani slovo anglicky, ale hned mi nabídla oříšky a pak jsme si hodinu povídali prostě tak, že jsme si vzájemně ukazovali různá slova ze slovníku v Lonely Planet (obzvláště zjistit její zaměstnání bylo dost komplikované, protože slovo „zaměstnání“ ve

slovníku nebylo).

Už několik lidí si mi postesklo, že neumí anglicky, takže by sami nikam nejeli. Uznávám, že je to jistý handicap. Ale pořád trvám na tom, že když si s vámi někdo chce rozumět, zvládnete to i bez jazyka. A když nechce, můžete oba mluvit skvěle česky, a výsledek bude stejně mizerný.

Očkování

Ke každé zemi existuje seznam doporučených očkování, poradit by vám měli v každé hygienické stanici nebo na některém z řady specializovaných pracovišť (stačí zadat do vyhledávače frázi „cestovní očkování“, případně se podívat na web příslušné krajské hygienické stanice).

V zásadě platí, že by člověk měl vyjždět na cesty očkovaný proti žlutence (aspoň proti typu A, při divočejším pojetí cest (ať už si pod tím představíte cokoli) raději i B) a břišnímu tyfu, tetanus by měl být samozřejmostí i při pobytu v ČR. Ostatní dle doporučení odborníků nebo dle požadavků země, kam míříte.

Seznam věcí k zabalení

Před každou dovolenou mi seznam věcí na cestu ušetří spoustu času. Proberu ho položku po položce, naházím věci na podlahu, pak seznam projdu podruhé položku po položce (ano, jsem trochu paranoidní) a naházím všechno do báglu. Nebo spíš – srovnám to tam do igelitových tašek. Což se mi, mimochodem, moc osvědčilo především při povodních ve Vietnamu.

Na druhou stranu je třeba si přiznat, že dnes už se dá koupit téměř kdekoli cokoli. Nebo aspoň rozhodně téměř v jakémkoli místě, které je dostatečně velké na to, aby v něm bylo mezinárodní letiště. Je tedy zpravidla celkem zbytečné s sebou tahat dvě zubní pasty a tři ústní vody, čtyři toaletní papíry a jedno velké balení papírových kapesníků. Přiznám se ale, že ani naše skupina tomu pokušení mít s sebou vše, většinou neodolá. Moc dobře si vzpomínám na již zmíněné povodně ve Vietnamu, kde to odnesly tři role báječného českého toaletního papíru umístěné na dně batohu.

Na druhou stranu nechci úplně prosazovat myšlenku, že stačí prostě vjet nějak oblečený a mít s sebou

kreditku (nebo, v českých podmínkách, spíše debetku). Především pro ty z nás, kdo se tak úplně nevyžívají v nakupování, by totiž start dovolené v hypermarketu, nemusel být tím úplně pravým ořechovým. (Nemluvě o tom, že v Indii jsme na žádný hypermarket před pár lety po celou cestu nenarazili a nákup všech potřebných věcí by se tak zřejmě docela protáhl. Když tam byl ale brácha letos znova, říkal, že už ty skvělé obrovské obchody dorazily ve větší míře i tam. V Tanzánii ale ani docela nedávno rozhodně po příletu po ruce nebyly.)

Vzorový seznam věcí

Máte-li vlastní seznam, balíte-li nejraději bez seznamu, nebo vás prostě cizí seznamy nezajímají, pak rozhodně nečtěte následující řádky. Nachází s na nich totiž seznam věcí, který se mi už několik let osvědčuje...

Tak tedy:

léky: Sanorin, náplast, obvaz, jehly (sterilní), Calcium
panthothenicum, Acylpyrin/Paralen,
Alnagon/Ibuprofen/Valetol, Živočišné

uhlí/Ercefuryl/Imodium, Kinedryl/Prothazin, Ophthalmo
septonex, ušní kapky, jód, Fenistil gel, Septolette, B-
komplex, antimalarika, univerzálnější antibiotika
toaletní potřeby: mýdlo+šampon, kartáček+pasta,
holení, deodorant, toaletní papír, vata, ručník,
manikúra, papírové kapesníky, tic-tac/žvýkačky
oblečení: spodní prádlo, ponožky, trička/košile,
kapesníky, šortky, svetry, bunda, pláštěnka, plátáky,
jeansy, tepláky, pyžamo, plavky, funkční prádlo (např.
moira), flíška

boty: přezůvky/žabky, sandály, turistické boty
doklady: pojistka, pas, letenky/jízdenky, doklady o
zaplacení, mapy/průvodce, popisy trasy, jízdní řády,
legitimace, slovníky, adresy/propiska, čtení, pouzdro
na krk, očkovací průkaz

ostatní: foťák/kamera+nabíječky+baterky+média,
baterka+baterie+žárovka, sirky, hrnek, vaříč/spirála,
nůž/otvírák, mobil (+nabíječka), deštník, šití, hadr,
umělá lahev+pítí, batůžek, igeliták na špinavé
prádlo, řetěz na zavazadla (pro připoutání)

léto: krém na opalování, sluneční brýle, potápěcí
brýle, kšiltovka, repelent

zima: lyže+hůlky+vosky, lyžařské brýle, teplé
ponožky, čepice, šála rukavice, lyžáky

A ještě komentář k seznamu

Z mého pohledu jde o úplný (a tedy poněkud nafouknutý) seznam. Některé věci z něj už jsem na cestách neměl řadu let, ale na seznamu zůstávají – co kdybych se u některé cesty rozhodl, že by se mohly hodit.

Léky jsou samozřejmě hodně individuální záležitosti – přiznávám ovšem že třeba bez Sanorinu nebo Imodia (nejlépe některé z rychle zabírajících variant) bych dnes na cestu nevyjel (zkuste si představit tři noci s takovou rýmou, kdy nemůžete usnout, nebo ráno, na které máte koupené jízdenky do vlaku, ale nejste schopni se na 5 minut vzdálit od záchodové mísy). Vitamin B se zase doporučuje proti komárům - a na mém seznamu jde o poměrně novou, zatím pořádně nevyzkoušenou položku.

V seznamu je řada drobností, které vám prostě jen mohou zpříjemnit život (žvýkačky po noci v letadle, než dostanete šanci si vyčistit zuby) i položek snadno nahraditelných jinak (místo přezůvek vozím jedny „gumovější“ sandály vhodné navíc i do lehce podezřelých sprch). Hrnek a spirálu už dnes považuji

za zbytečné (kde je elektřina, tam bude nejspíš i někdo, kdo vám za nějaký ten dolar uvaří čaj i polévku), repelent zase může být lepší kupovat v cílové destinaci – bude nejspíš lépe uzpůsoben na místní malé potvory.

Prostě: Není to seznam typu: Vzít vše a bez rozmyslu zabalit, ale spíše: Brát položku po položce a s rozmyslem skládat/neskládat na hromádku, znovu se zamyslet a pak zabalit.

Osoby a obsazení

Jedním z nejdůležitějších rozhodnutí při cestě kamkoli je volba spolucestujících. Výprava, která je s jedním neuvěřitelnou pohodou a prima zážitkem, se s někým jiným může změnit v peklo. A velkou roli v tom samozřejmě hraje vaše vzájemná kompatibilita. Vlastní zkušenost říká, že nejlepší je, pokud mají všichni členové skupiny na cestování podobný pohled. To znamená, že není jeden zarytým fanouškem architektury, který se dokáže na jeden palácový sloup dívat hodiny, zatímco druhý je vášnivým lovcem exotických motýlů. Drobné rozdíly samozřejmě existují (téměř) vždy, ale u nich leckdy

později zjistíte, že byly ku prospěchu věci – když se třeba díky odlišnému názoru kamaráda podíváte na místo, kam se vám nechtělo, ale které opravdu stálo za to.

Kde je určitá odlišnost vhodná určitě, je organizování výpravy. Jakmile se sejde více neústupných organizátorů, z nichž každý má na způsob organizování jiný názor, je zaděláno na potíže. Obzvláště pokud některý z nich má pocit, že se musí ve skupině prosadit a tudíž musí další organizátory převálcovat. Podobný průšvih by zřejmě nastal, kdyby ve skupině nebyl nikdo, kdo by byl ochotný zajistit všechny ty věci, které jsou nezbytné (zjistit, kdy co kam jede, kde se dá bydlet, kolik co stojí apod.), ale s touto variantou jsem se nikdy nepotkal, takže těžko soudit. Ona by se asi skupina, ve které by byli samí lidé držící se zpátky, nikam sama na žádnou cestu nevydala.

Nákup levné letenky

Základním předpokladem vaší cesty je, že se vám podaří zajistit dopravu do jejího výchozího bodu.

Protože v tomto průvodci počítáme spíše s nějakým vzdálenějším místem světa, bude nejspíše řeč o letenkách.

Nákup je nejlepší začít na webových stránkách prodejců letenek, v Česku zpravidla buď u Letušky nebo u Královny (obojí s .cz na konci, samozřejmě). Než začnete zkoumat aktuální ceny, je dobré znát několik pravidel, díky kterým lze letenky sehnat levněji.

1) Cestujte přes víkend: Jedním z nejdůležitějších pravidel pro koupi levné letenky, je tzv. Sunday rule - pravidlo, díky kterému jsou vždy levnější letenky pro cesty, v jejichž rámci strávíte v cílovém místě noc ze soboty na neděli. My se chystáme na delší cestu, takže tohle nebude problém. (Limity pro maximální pobyt bývají většinou jeden, tři, nebo šest měsíců, úplným maximem může být jeden rok.)

2) Cílové letiště: Nezanedbatelnou položku v ceně letenky tvoří letištní taxy (několik tisíc Kč). Pokud tedy máte možnost výběru, zvolte si letiště s nižší letištní taxou. Nezapomeňte také, že cena zpáteční letenky bývá výrazně nižší než cena dvou jednosměrných letenek. Neplatí to ale vždy - vnitrostátní lety v řadě zemí vyjdou prostě v jednom směru na polovinu

obousměrné verze.

3) Volba třídy: Cesta třídou Business je samozřejmě podstatně dražší než Economy (někdy se nazývá též Travel).

4) Využívejte slevy: Letecké společnosti někdy nabízejí slevy pro cestující do 25 nebo do 26 let, zvláštní výhody mívají děti. Ještě výhodnější zpravidla bývají akční nabídky – pak ale musíte být hodně flexibilní, pokud jde o cíl vaší cesty (pokud nakupujete na poslední chvíli), a/nebo nakupovat dlouho dopředu.

5) Pokud máte v úmyslu létat častěji (byť třeba jen jednou ročně), zúčastněte se programů frequent flyer, v jejichž rámci lze získat kromě jiných výhod i letenku zdarma. Bližší informace o těchto programech vám podají například pracovníci kanceláří jednotlivých společností na letišti v Praze Ruzyni a najdete je samozřejmě i na webech leteckých společností. Z vlastní zkušenosti: Funguje to výborně, u ČSA už jsem takto získal jak bezplatné letenky, tak upgrade z turistické do business třídy – při letu přes oceán se to rozhodně vyplatilo.

6) Experimentujte: Z Prahy mohou vyjít letenky výrazně draž než z jiných evropských měst. Někdy se

tak vyplatí koupit si dopravu (letenku, vlak, autobus, ale ve skupině dokonce i taxi) na jiné letiště v rámci našeho kontinentu. Například lety do některých míst v Jižní Americe mohou být výrazně levnější z Madridu, a to i poté, co připočtete letenku Praha – Madrid. (Nás třeba takto vyšla letenka do Peru v roce 2008 o cca 7 tisíc Kč levněji.) Kamenem úrazu bývá skutečnost, že vám takovou letenku nikdo neprodá jako celek – musíte koupit dvě a dopředu se zajistit proti zpoždění prvního letu. S výhodou můžete mnohdy letět také z Vídně, kam se dá v pohodě dojet veřejnou dopravou a při větším počtu lidí stojí za úvahu i taxi (při možné úspoře i 10 tisíc Kč za letenku se stávají 2 tisíce za obousměrné taxi u čtyřčlenné výpravy přijatelnými).

Pořízení víza

Jen pro jistotu ještě připomínám, že je třeba si před cestou zkontrolovat, jaké doklady budete potřebovat. Na webu Ministerstva zahraničních věcí najdete aktuální seznam zemí, kam nepotřebujete vízum (i s informací o tom, jak dlouho a za jakých podmínek tam můžete bezvívově cestovat) i další užitečné

informace. Třeba o nutných očkováních (do některých zemí je například bezpodmínečně nutné očkování proti žluté zimnici).

Pozor i na tranzitní země. V době, kdy zrovna Kanada vyžaduje po občanech ČR víza, platí, že přes Kanadu nemůžete bez víza (tranzitního) ani letět. Dokonce i tehdy, pokud vaše letadlo v Kanadě jen přistane a vy nevystoupíte, je vízum vyžadováno. Což se mi zle vymstilo při jedné služební cestě v roce 2007. (Přiznávám, že mě vůbec nenapadlo takovou věc zjišťovat – obzvláště proto, že cestu takto zařídila jistá cestovní kancelář :-).

Pokud si dobře vzpomínám, tak třeba v Moskvě jsou víza vyžadována jen tehdy, pokud přecházíte z terminálu do terminálu. Podrobnosti jsem ovšem nikdy nezjišťoval (vždy jsem se spokojil se zjištěním, že se náš příletový terminál shoduje s odletovým; což, tiše předpokládám, je u mezinárodních letů na Šeremetěvu běžné).

Peníze

I když už dnes nebývá problém vybrat kdekoli peníze

z bankomatu, my s sebou vozíme na cesty hotovost – většinou americké dolary. Důvody jsou v zásadě dva. Za prvé: Banky se dlouho předháněly v tom, o kolik člověka oberou, když si v zahraničí vybere z bankomatu peníze (fixní a procentuální poplatky mé banky + poplatky lokálního provozovatele bankomatu pro mě tvořily bludiště, ve kterém jsem nebyl ochoten se orientovat). Dnes je to už lepší, výběry ale pořád vyžadují lehké předběžné studium nebo rezignaci na výši poplatků. (V již zmíněné Tanzánii jsme peníze z bankomatů vybírali, sice na kartu mBank takzvaně bez poplatku, ale s doslova zlodějským kurzem jak pro převod místní měny na eura, tak z eur na koruny.) Obvykle také nechci riskovat, že mi kartu bankomat sežere. Pravděpodobnost je sice nízká, ale určitě ne nulová. A nízká pravděpodobnost, kdy na mě shodou okolností zrovna padne výherní los, mi bude třeba na letišti v indickém Dilí ve dvě hodiny ráno málo platná. Peníze máme zpravidla na více místech, na dalším místě pak aspoň jednu platební kartu. Když jsme byli v Mexico City, dva dny před naším příjezdem tam prý v metru chytili dva kluci kanadského turistu, jeden ho vzal do kravaty a druhý ho kompletně prošacoval a obral. Pár let před námi zase na Yucatanu přepadli

ozbrojenci celý autobus a turistům nechali jen boty (poté, co byly zkontrolovány) a oblečení, co měli na sobě (po prošacování). Obojí jsou historky od důvěryhodných známých a říkají jedině: Když budete mít smůlu, nemusí vám pomoci ani velká opatrnost. Co pomoci může, jsou cestovní šeky. Přiznávám, že dokud nás jednou neokradou, nehodlám si jimi ale komplikovat život.

Tisíc a jedna zbytečných rad na cestu

Čas od času narazím – na cestách nebo i doma v Česku – na někoho, kdo zná ten jediný správný způsob cestování. Ví, jaký je správný postup, a ti, kdo ho nevyznávají, jsou ostudou cestovatelů, babraly a hlupáky.

Poměrně oblíbený názor u tohoto druhů lidí je například ten, že jen naprostý blázen (někteří volí i tvrdší slova) tráví dovolenou za objektivem fotoaparátu nebo kamery. Jde přece o to si cestu prožít, a ne zaznamenávat. Ti nejhloupější turisté si pak prý dokonce cestu vůbec neužijí při vlastním cestování, ale až doma při prohlížení fotek a sledování videa. Jen nevím, jestli aspoň speciální

fotografické zájezdy mají v očích těchto lidí výjimku. Někteří lidé vám zase dobře poradí, jak cestu naplánovat a zorganizovat. Dozvíte se tak, že když si ji naplánujete, nebudete dostatečně svobodní, ale i to, že když si ji nenaplánujete, určitě minete nějakou naprosto zásadní památku, bez jejíž návštěvy vlastně ani nemělo smysl do dané země jezdit. Vy jste vážně neviděli Buddhu u Maligavily? Tak proč jste proboha na tu Srí Lanku vůbec jezdili? Že jste viděli deset dalších (mimo jiné i toho u Aukany a Buduruvagaly), čajovníkové plantáže u Elly, národní park... Ne, ani to neříkejte, nevymlouvejte se, bez Buddhy u Maligavilly jste vyhodili čas i peníze z okna...

Potom je tu také řada expertů na oblékání. Ti například vědí, že je naprostý nesmysl nosit na dovolené sandály, protože si – třeba – zničíte nohy, případně vám bude večer zima. A pokud by vás snad napadlo tu zimu řešit ponožkami, no tak to jste v dané zemi znemožnili české turisty na několik desetiletí dopředu. Teď aby tu všichni ostatní kvůli vám chodili kanály. Pokud tedy v dané zemi nějaké kanály jsou, samozřejmě.

No a nezapomeňme ani na řadu rad týkajících se toho, co kdy máte nosit s sebou. Kameru i

fotoaparát už jste zřejmě zahodili do popelnice, abyste nevypadali jako ti, kdo si nedokážou užít cestování, tak teď ještě odložte hodinky, všechny značkové věci – a hlavně – chovejte se naprosto nenápadně. Jako místní. Nikdo by neměl poznat, že jste turista. (Připadá vám, že třeba v Indii nebo ve Vietnamu to může být trochu problém? Ale uznejte, že je to výzva!)

Jediný správný způsob cestování

Určitě jsem nevyčerpal všechny skvělé rady a komentáře, kterých se vám dostane. A co je nejhorší, já teď přidám další. Ale jen jednu: Cestujte si podle svého. A to je všechno. Každý jsme jiný a každého nás baví něco jiného.

Jestli vás baví točit dovolenou kamerou, proč byste se měli omezovat? Rádi fotografujete? Přece nenecháte foťák doma! A že by vám ho mohli ukrást? Pamatuji si, jak mi už X let leckdo vyhrožuje, že mi kameru servou s krku – a zatím nic. Pravda je, že dnes by si s ní už po těch letech nepomohli. A že na některých místech jsem ji zbytečně netahal z

batůžku. Ale těch míst bylo opravdu jen málo a dnes si s odstupem říkám, že strach stejně nejspíš nebyl na místě.

Možná, že když budete mít vybavení za desítky tisíc (a tím nemyslím deset nebo dvacet), že se s vyšší pravděpodobností dostanete do hledáček nějakých pobudů. A jestli děláte záběry jen ze stativu a každý z nich ještě raději pětkrát z různých úhlů, tak možná opravdu na dovolené o něco přijdete. Ale jestli máte běžný fotoaparát a kameru, tak podle mého názoru není co řešit.

Přiznávám, že by mě bolelo u srdce, kdybych nějaká místa cestou nezvěčnil. Baví mě dělat 3D fotografie (z ruky, nechci jim zase věnovat tolik času) i záběry na video – ale dělám si je hlavně pro sebe, takže mě netrápí, když třeba nejsou tak akorát...

To samé, co o fotografování a filmování, platí i o plánování. My vyrazíme se základním plánem (rozepsaným po dnech), ale ještě nikdy jsme ho nedodrželi. Rádi tušíme, co kde je, ale když se v Peru u jezera Titicaca prostě rozhodneme, že už netoužíme vidět další město, které je místním koloniálním skvostem, tak vynecháme plánovanou návštěvu Bolívie a místo toho jedeme třeba do

džungle v Amazonii.

I s oblékáním to máme každý jinak, takže jakékoli paušalizace jsou nesmyslné. Spousta lidí nosí sandály i na hory či do pralesa, stejně jako by si je tam řada dalších lidí nevzala ani náhodou. Není pravda, že ponožky do sandálů nosí jen (někteří) Češi. Vím to, protože když u nás okolo tohoto tématu nastala skutečná mánie, začal jsem se lidem – ó já – dívat ve světě na nohy do sandálů. A závěr? V zemích, kde se vůbec nosí ponožky, si je někteří lidé prostě berou i do sandálů. Nemíním hodnotit, jestli je to estetický zážitek či nikoli, ale po pravdě řečeno – není to tak trochu jedno? Pokud tedy nejedete na zájezd modelek nebo v tropickém pralesi nepotkáte opici, která shodou okolností přispívá do nějakého ženského módního časopisu...

Nedá mi to, abych to nenapsal ještě jednou: Každý jsme jiný. Každý máme rád něco jiného. Dejme ostatním tu svobodu, kterou chceme od nich.

Konečně na cestě

Zdárně jste se spakovali (se seznamem nebo bez něj), prošli letištními procedurami, nasedli do

letadla... A co teď? Teď už vás (snad) čekají jen samé úžasné věci. A jetlag, samozřejmě.

Pro ty, kteří zatím měli to štěstí a netuší, o čem je řeč: Pokud se při letu letadlem přemístíte z jednoho časového pásma do jiného, vaše vnitřní hodiny se dostanou do stavu zmatení. Tak například při vašem večerním příletu (z Prahy) do New Yorku si myslí, že je 23 hodin, ale podle newyorského času je o 6 hodin méně. Výsledkem jetlagu bývá podle příruček (které bohužel nelžou) malátnost, nevolnost, nespavost, nechut' k jídlu... A každý ho snáší trochu jinak.

V zásadě se proti jetlagu doporučuje několik opatření:

- 1) Mějte před odletem dostatek odpočinku (žádné noční balení).
- 2) Chodte spát již několik dní před cestou dříve (letíte-li na východ) nebo později (letíte-li na západ).
- 3) V letadle si ihned přeřídte hodinky na cílový čas a začněte se na tuto změnu připravovat.
- 4) Při cestě pokud možno hodně odpočívajte.
- 5) Pijte hodně tekutin, dehydratace organismu jet-lag zhoršuje.
- 6) Omezte pití alkoholu.

7) Po přeletu si nechte alespoň 24 hodin na aklimatizaci.

8) Někdo doporučuje různé výživové doplňky, třeba Melatonin, ke korekcím spánku prý stejně dobře poslouží i prášky na spaní.

Nevím, co zažijete vy, ale moje zkušenost říká: Při cestě tam jsme většinou tak natěšení, že jetlag sneseme bez problémů. Letíme-li na západ, prostě si jen protáhneme den – a cítíme se, zcela přirozeně, jako kdybychom byli v Česku do noci někde na flámu. Při cestě na východ první dny trochu ponocujeme. Nejpozději za tři dny se to (skoro) srovná.

Horší bývá cesta zpátky. To už si většinou dáváme pozor, abychom dost spali. Párkrát se mi stalo, že jsem si zase protahoval den a jednou to nedopadlo vůbec dobře. (Ne, jsem si jistý, že byste tu nechtěli číst podrobnosti.) Žádná komplikovanější opatření (například ta zmíněná výše) jsme ale nikdy nevolili.

Syndrom turistické třídy

Létáte-li v Business class, klidně následující řádky

přeskočte. V turistické třídě (nebo, chcete-li, v Economy class), vás během letu čeká určité nepohodlí. Málo prostoru, málo šancí na pohyb (někde dokonce nutnost za pivo k obědu si připlatit – ale to je trochu jiná kapitola). Málo pohybu a omezený prostor pro nohy je příčinou toho, že v nohách mohou vznikat shluky zahuštěné krve – a pokud se takový shluk dostane do plic, srdce nebo mozku, je to pro postiženého velmi nebezpečné (říkají příručky a jistě mají pravdu). Tyto problémy jsou označovány jako Economy class syndrome, tedy syndrom turistické třídy. A jsou dokonce známy případy, kdy pasažér na tyto komplikace zemřel. Nebezpečné jsou podle dostupných zdrojů především lety trvající déle než 8 hodin.

Situaci organismu podle doktorů zlepší, pokud si cestou dáte něco malého k jídlu a přijímáte dost tekutin (doporučují se nealkoholické nápoje). A od věci není ani trocha pohybu. Na palubách letadel už jsou mnohdy promítány instruktážní filmy, které ukazují, jaké cviky provozovat. Typicky jde o různé zvedání skrčených nohou (s nataženými to v omezeném prostoru stejně neuděláte :-)), kroucení chodidla a podobně.

Většina z nás asi netuší, jestli má k syndromu turistické třídy sklony či nikoli, proto dává smysl riziko nepodceňovat. A pochopitelně – ani nepřeceňovat. Mně je například příjemná občasná procházka po letadle (spojená s vyzvednutím nějaké té tekutiny či ňamky – třeba nanuku, je-li – v „kuchyňce“ u letušek) – myslím, že to problém celkem spolehlivě řeší.

Poserův První den exotiky

Tak jste konečně tady. Na letišti vás ovanul vlhký tropický vzduch (nebo jiný, to podle cíle vaší cesty) a vás čekají nejkritičtější okamžiky: První minuty na neznámém místě. Nevíte, jestli dnes budete mít kde spát, nevíte, co budete jíst, a každý, na koho se podíváte, vás nepochybně bude chtít ošidit (nebo vám to tak možná bude aspoň připadat).

Pokud na vás právě takové pocity padnou, pak vezte, že je to úplně normální. Dokonce si myslím, že je to přirozená reakce organismu na nové, neznámé prostředí, ve kterém je třeba být ve střehu.

I když všechno samozřejmě není tak černé, jak se může v těchto chvílích zdát, je nepochybně pravdou,

že první okamžiky bývají nejsložitější. Obzvláště když třeba přiletíte pozdě večer a musíte si zařídit nocleh. (Když jsem loni vyrážel podruhé – a poprvé sám – do Thajska, vyřešil jsem to on-line rezervací hotelu na první dva dny cesty. Přilet je pak úplně v pohodě, ale uznávám, že už jsem dost z pohodlněl.)

My to dnes většinou řešíme tak, že si během cesty v letadle vytipujeme oblast ve městě, kde chceme spát (nejlépe někde, odkud je blízko k místům našeho zájmu) a v ní konkrétní hotely. Dohodneme se na způsobu cesty (taxi, městská doprava) a případně na ceně, kterou budeme ochotni zaplatit. Informace o všech možnostech najdete ve svém průvodci, takže až potud není žádný problém. A mimochodem: V průvodci se zpravidla dozvíte i to, zda je výhodnější vyměnit si peníze už na letišti nebo až v nějaké směnárně ve městě.

Cesta z letiště

Pokud se z letiště vydáte taxikem, je třeba počítat s tím, že vás taxikáři budou chtít obrát. (Nevzpomínám si na moc zemí, kde by to bylo jinak.) A je dost pravděpodobné, že první den se trochu obrát

necháte. Naštěstí to ale nebude nijak zásadní problém – předpokládáme přece návštěvu některé ze zemí, kde „obrání“ znamená ztráty spíše v desetikorunách (či jedné stokoruny), nikoli ve stovkách či tisících (jako by tomu bylo při slušném „obrání“ v naší drahé Evropě).

Výhodné je, pokud s vámi cestuje nějaký drsňák, který chce hned od začátku zažít zemi opravdu na tvrdo. Pokud na cesty vyrazím s bráchou, je tím drsňákem on (i když na to nevypadá). Tak mě třeba přiměl, abychom ve tři hodiny ráno jeli z letiště v Dili městskou dopravou, což obnášelo poměrně dlouhé hledání vhodného vozu MHD, v jehož průběhu jsme se mimo jiné marně pokoušeli nastoupit do vojenského autobusu (ano, bylo nám divné, že jsou tady autobusy zamřížované). Jízda byla super (až na ty komáry a lidi co nám v narvaném vozidle tančili po báglech), dodnes na ni rád vzpomínám.

V Mexico City bylo jediným zpestřením noční cesty z letiště uzavření jedné z linek metra, takže se zhroutil náš pečlivě připravený plán přestupů. (Plán metra jsme měli už z Prahy – někdy plánujeme i do takových detailů). Nevím, kolik jsem v té době uměl

španělských slov, ale tipoval bych to hodně pod 50. Přesto jsme se s místními bezvadně domluvili, ti nám ochotně poradili a my jsme zdárně dojeli na Zócalo (hlavní náměstí).

Na Srí Lance jsme si rovnou na letišti najali taxík na dvě třetiny pobytu. Stálo nás to sice spoustu smlouvání (někdy prostě místní nechtějí na naše ceny z dva roky starého Lonely Planet dlouho přistoupit) a pár kousanců od komárů (smlouvalo se venku), ale nakonec vše dobře dopadlo a s naším řidičem jsme byli i po 10 dnech naprosto spokojeni.

V Hanoji na nás řidič zkoušel trik se zaplacením mýtného (které prý není v ceně jízdy), ale my jsme něco takového na základě čtení Lonely Planet očekávali, takže jsme prostě jen pár minut počkali, dokud si to nerozmyslel. V Limě jsme naopak smlouvali příliš málo (respektive jsme potmě neviděli na výrazně levnější druhé stanoviště) a přišli jsme tak asi o 200 Kč (70 Kč na jednoho, což člověk nějak ustojí :-).

Výhodou městské hromadné dopravy je, že vás tam zpravidla nejspíš neokradou na jízdě, nevýhodou pak to, že se nejspíš nedostanete až přímo k hotelu. Pokud se stane, že je váš vybraný hotel obsazený

(což se nám za všechna ta léta stalo opravdu jen výjimečně), taxikář vás většinou také ochotně zaveze jinam (dostane provizi).

V hotelu

Jakmile se ocitnete na recepci hotelu a recepční vám potvrdí, že má volný pokoj a navíc vyřkne přijatelnou cenu, nastal nejvyšší čas nechat si ukázat pokoj. Teď je tu totiž ten okamžik, kdy se rozhoduje, jak dobře nebo špatně budete bydlet. Byť může jít jen o jedinou noc. Dokud jste neřekli své Ano, všichni se budou snažit rychle řešit věci, které se vám nelíbí, vymění vám pokoj za větší, za ten s lepším výhledem, za nějaký méně hlučný a podobně. Ne vše lze samozřejmě odhalit hned. Rozhodně ale doporučuji zkontrolovat koupelnu (často se vyplatí i pustit na zkoušku teplou vodu) nebo moskytiéry (jsou-li potřeba). Záleží jen na vás, zda v této chvíli budete věřit různým výmluvám nebo nikoli.

Nezapomeňte si také v hotelu zjistit, kdy je takzvaných check-out time, tedy čas, do kdy je třeba se odubytovat. Pokud vám nevyhovuje (někde to bývá třeba už desátá hodina ranní, jinde počítají

jeden den ubytování prostě jako 24 hodin od příjezdu), zkuste si dopředu dohodnout čas jiný, případně - pokud vám to stačí - aspoň úschovu batohů na pár dalších hodin, kdy třeba budete ještě chtít chodit po městě. Pokud se neodubytujete včas, může se vám snadno stát, že po vás majitelé budou chtít zaplatit jednu noc navíc.

Většina ubytovávajících je nepochybně slušných a i ti méně slušní jsou ochotni napravit nedostatky nejpozději v okamžiku, kdy jim pohrozíte, že druhý den odejdete jinam (což je samozřejmě otrava, komu by se chtělo někam se stěhovat? – hrozba ale většinou postačí) nebo že budete chtít opravdu velkou slevu.

V indickém Nainitalu jsme nalítli chlapíkovi v Kholi Hotelu, který momentální absenci teplé vody omlouval výpadkem elektřiny. Teplé vody jsme se ovšem nedočkali ani druhý den – dostali jsme sice slevu, ale raději jsme šli jinam. I proto, že jsme byli dva dny na cestě a před ní jsme zažili pestrobarevný svátek Holi. Jeho oslavy spočívají v tom, že po sobě lidé stříkají na ulicích (i jinde) barvami – a nestříkají samozřejmě jen po sobě, ale i po vás. Nutno dodat, že barvy se smývají velmi těžko (ve studené vodě je

to téměř nemožné) a další den se nám už s barevnými ksichty chodit prostě nechtělo. (Nejen proto, že už nás nebavily neustálé otázky místních, jak jsme si užili svátek Holi.)

Pojďme ale zpět k prvnímu hotelu na cestě. Pro mě osobně je to vždycky radost. Jakmile totiž mám první večer kam složit hlavu, začínám si v nové zemi připadat trochu jako doma. A to je vážně super pocit. Tak super, že pokud současně není pozdě v noci a nejsem úplně mrtvý, nejvíc ze všeho mě láká vyrazit do ulic.

Mimochodem - když už jsme u toho ubytování. Jedna z nejčastějších otázek po našich návratech z cest míří právě na něj. Protože posledních pět let jezdíme formou „pánské jízdy“ (bez drahých poloviček, které cestování odmítají), řada kamarádů i kolegů nás podezírá, že bydlíme ve tmavých špinavých špeluňkách (případně ve stanech) a myjeme se vedle v potoce. Otevřeně přiznávám, že na tohle jsme příliš pohodlní (a líní). Když si můžete připlatit dvacet nebo třicet korun na osobu a noc za teplou vodu a koupelnu na pokoji, tak proč byste - pokud tedy nejste nenapravitelní drsňáci - si to nedopřáli?

Jen abych byl úplně přesný: Třeba v peruánském Iquitos (a vzpomínám si ještě na thajský Phuket) bylo tak horko, že se na nás při dotazu na teplou vodu dívali opravdu překvapeně. Nakonec jsme vzali zavděk studenou a fakt to nebyl problém. Pak si vzpomínám na ještě, řekněme, velmi neútulný hotel Zamora kousek od Zócala v Mexico City, kde sice teplá voda byla, ale na chodbě u špinavého záchodu. A kdybych se snažil, určitě bych si vzpomněl i na pár dalších horších ubytování. Ale na druhou stranu: Je to opravdu jen o té lenosti. Třeba v onom Mexico City se nám už v deset večer prostě nechtělo hledat nic jiného. A vzdalovat se od centra města.

Posera se chystá pořádně najíst

Existuje spousta skvělých pravidel, co v exotických zemích jíst a pít – a čeho se naopak jisto-jistě vyvarovat. Určitě je chytré se těmi pravidly řídit. Ale pokud si myslíte, že vás to spasí od střevních obtíží, tak to jste opravdu na omylu.

Nejčastěji zmiňovaným pravidlem je: Pijte jen balenou vodu. A přiznám se, že tohle pravidlo takřka

bez výjimky dodržujeme. Někteří členové naší skupiny si v ní dokonce čistí i zuby, ale takhle daleko jsem se já zatím nedostal. Když tedy pomínu jednu z mála výjimek – při mém pobytu v jisté ubytovně v Amazonii, kde se do zásobníků čerpala voda přímo z přítoku Amazonky. (Jednoho z těch, po kterém jsme před chvílí přijeli člunem, ve kterém se koupaly opice, plavali růžoví delfíni – ty jsme viděli – a piraně – ty nás minuly.)

A pak je tu řada dalších pravidel: Žádný led v nápojích (může mít nejistý původ), žádná jídla na ulici, jen restaurace, které nejsou prázdné a tak dále a tak podobně.

Po pravdě řečeno si ale nedokážu představit, že bych tři neděle odolával lákadlům podávaným na ulicích. Ať už jsou to různá opečená masíčka, hamburgery (prosím neplést s těmi, co dělají v oficiálních „značkových“ fast-foodech), pečenou kukuřici či nejrůznější sladkosti. Jestli vám to udělá psychicky dobře, nejezte na ulici první den. Nebo první týden. Jak chcete. Ale jestli TO má přijít, tak TO přijde. I bez jídla na ulici. A pokud jste očkovaní proti žloutence i břišnímu tyfu a máte s sebou Ercefuryl a Imodium, tak máte šanci, že se nedostanete do

větších problémů.

Znám pár lidí, kteří měli po jídle větší problémy. Dva z nich skončili v Indii na kapačkách, jeden měl po návratu z Indie problémy ještě řadu měsíců (jedl tam nějaké jídlo z hub, což se právě v této zemi prý rozhodně nedoporučuje). Můžete to považovat za zvláštní shodu okolností, ale i pro mě byl pobyt v severní Indii z hlediska střevních problémů tím nejhorším, co jsem v tomhle ohledu zažil. I tak to ale nebylo nic tak strašného, aby se s tím nedalo po pozření několika Imodií cestovat místní vesnickou dopravou. Uznávám ovšem, že zopakovat bych si to nemusel.

Totéž, co o jedení na ulici, platí podle mého názoru i pro led. Někde vám ho hodí do pití bez ptaní, v Thajsku mě zaujala několikacentimetrová vrstva ledu záměrně vytvořená na dně sklenic, do nichž se nalévalo pivo.

A pokud jde o prázdné a plné jídelny: Pokud dostanete hlad ve čtyři hodiny odpoledne, bude zřejmě prázdných jídelen většina. Nevím, jak vy, ale já kvůli poučkám až do sedmi hladovět nebudu.

Z mého pohledu je tedy nejlepší jíst to, na co člověk má chuť, a jíst tam, kde na to má chuť. Uznávám, že

je to možná lehkomyšlné a moc dobře si vzpomínám, jak jsem váhal kdysi v Egyptě, jestli si mám dát nějaké jídlo, jež nám doporučovala průvodkyně, v pouliční jídelně. Teď už, když na to mám chuť, neváhám. Zatím to vždy dopadlo v zásadě dobře. I v Indické Agře, kde si na vedlejším stole hrály myši, i v indickém vlaku, kde myši běhaly po vagóně a jídlo se podávalo zabalené v novinách. (Tím "v zásadě" myslím, že Imodium udrželo potíže na uzdě.)

(Mimochodem, aby nevznikl špatný dojem: I v Indii můžete ve vlaku dostat jídlo v miskách podobných těm z letadel; prostě jen záleží na druhu vlaku a vybraném občerstvení.)

Zbývá dodat, že zatímco hotely vybíráme podle průvodce poměrně často, restaurace spíše výjimečně. Jen pokud je některá z nich vyhlášená určitým druhem jídla a my na něj právě máme chuť.

Internet na cestách

Jednou z nesporných výhod současnosti je všudypřítomnost internetu. Potřebujete-li cestou cokoli zjistit – počasím počínaje a názory na místní

pamětihodnosti v diskusních fórech zdaleka nekonče – vše je na dosah ruky. A v řadě zemí jen za pár korun.

Problémem občas bývá rychlost připojení. V indickém Kjahuraho byla v jedné internetové kavárně nulová, což vyústilo v hádku s provozovatelem, který trval na tom, že spadlé připojení není jeho chybou a trval na platbě. Byť šlo asi o pět korun, placení jsme odmítli.

Také kvalita monitorů nebývá nejlepší, občas se ještě potkáte se 14palcovými nebo 15palcovými CRT monitory. Vždy ale máte možnost jít o dům dál – což někdy znamená 200 metrů, jindy třeba kilometry. Obecně máme s internetovým připojením odkudkoli spíše dobré zkušenosti. Na prohlížení webu a na posílání pošty zpravidla zcela postačuje, fotografie z cest bychom ale z řady míst posílat nechtěli. Vezmete-li ovšem v úvahu, že třeba ve Vietnamu je běžná cena za hodinu připojení šest až deset korun, v Peru pak typicky do dvaceti, je poměr cena/výkon okouzující.

Loni do Thajska jsem si bral netbook a letos do Indonésie čtečku eknih Kindle a mile mě překvapilo množství restaurací, kde bylo k dispozici bezplatné

bezdrátové připojení přes Wi-Fi. Dalším krokem bude nepochybně tablet na cestách...

Ještě trochu o penězích

Už dříve jsem se zmiňoval, že s sebou na cesty zpravidla vozíme hotovost – v amerických dolarech. Podle doporučení průvodce (týkajícího se výhodnosti směnáren na letišti) si větší či menší část vyměníme hned na letišti po přistání. A teď už jen zbývá je někam ukrýt...

Část peněz a doklady zpravidla nosíme v kapse na břicho pod tričkem (zavěšené na krku), část různě po (dobře zavřených) kapsách. (Přiznávám, že peníze na běžnou útratu nosím v peněžence v zadní kapse. Jsem na to zvyklý; jasně - vím, že to není dobrý zvyk :)). Někdy schováme drobnou část hotovosti někam do velkého batohu.

Víme, že různí lidé řeší tenhle problém různě – a někteří ho neřeší vůbec. Prostě spoléhají na štěstí. K zajímavým vychytávkám určitě patří pásek na kalhoty se skrytou kapsou, ukryté kapsy v oblečení nebo peníze v botách. My nic z těchto možností zatím nepoužíváme.

Příznávám, že v některých okamžicích jsem našeho přístupu zalitoval. Třeba v jednom zcela prázdném indickém vlaku (v již dříve zmiňovaný svátek Holi), kdy k nám přiběhla skupinka mladíků, jeden z nich mi vytrhl z ruky načatou Coca Colu, nechal ji kolovat a pak se všichni společně začali dožadovat finančního příspěvku.

Ne, že by byli agresivní, ale trvali na tom, že jim něco dáme. A bylo to snad poprvé v životě, kdy bych takovému nátlaku i podlehl, ale byl jsem si téměř jistý, že jakmile peněženku jednou vytáhnu, už ji nevidím. O kapse na břicho (která je samozřejmě pod tričkem vidět) ani nemluvě.

Situace se naštěstí dobře vyřešila – naším malým zamřížovaným okénkem nakoukl do vagónu nějaký kolemjdoucí s prostou otázkou: „Máte nějaký problém?“. Po pravdě jsem odpověděl, že si nejsem úplně jistý, ale že možná ano. Myslím, že pak zazněla ještě nějaká výměna názorů, přesně si to už ale nepamatuji. Každopádně nás rozjařená skupina po chvíli halasně opustila.

K hotovosti zbývá snad jen dodat, že rozhodně není dobrý nápad nechávat peníze v zadní kapse batůžku na zádech. Platí to v Praze a platí to i na cestách.

Nám z batůžků sice peníze neukradli, ale kamarádovi z něj v Santiagu de Chile šlohlí filmy a baterie do foťáku.

A ještě jedna poznámka k hotovosti: V některých zemích nepřijímají starší bankovky. Velké problémy jsme měli jen s pár let starými dolary v Tanzánii, kde je nechtěli leckde brát vůbec, v Indonésii za ně zase nabízeli výrazně horší kurs. Rozhodně tedy doporučuji, máte-li volbu, vzít si novější série/verze bankovek (nové série dolarových bankovek jsou barevnější a mají větší množství ochranných prvků).

Platební karty

Platební karty jsou rozhodně příjemným doplňkem hotovosti, a tak nelze než doporučit mít alespoň jednu vždy při sobě. Samozřejmě by mělo jít o mezinárodní platební kartu, což je ale dnes už i u tuzemských bank samozřejmostí.

Ne vždy je ale placení platební kartou bez problémů. Zatímco v hypermarketech (které jsou dnes už také téměř všudypřítomné) budete zřejmě platit bez obtíží, v menších obchodech nebo v cestovních kancelářích

vám mohou za platbu kartou naúčtovat přírážku. Nám se to naposledy stalo v peruánském Cuzcu při koupi letenek do amazonského Iquitos, přírážka činila cca 5 % (v absolutním čísle asi 150 korun, tedy čtyři obědy zahrnující čtvrtku obaleného kuřete, ochucenou rýži a hranolky :-)).

Na nepříjemnější problém jsme ovšem narazili při platbě embosovanou kartou přes takzvaný imprinter (mechanickou „kopírku“). Obchodnice kartu použila, telefonická autorizace se však opakovaně nezdařila (dodnes nevím, z jakého důvodu). Nakonec jsme asi po půlhodinové snaze o řešení kancelář opustili a šli zkusit štěstí někam, kde budou mít standardní elektronický terminál.

(Původně jsme měli teorii, že by za problém s autorizací na imprinteru mohly být odpovědné rozdílné limity karty. Ukázalo se ale, že standardně je pro kartu uváděn pouze jeden limit pro bezhotovostní transakce, který by měl platit jak pro elektronický terminál, tak pro imprinter. Podle informací, které máme k dispozici, existuje pouze speciální limit pro obchodníka s imprinterem, který ale určuje pouze to, jak vysokou částku může přijmout bez telefonického ověření a jakou už ověřit musí.)

Samostatnou kapitolou je pak placení přes internet. Na jednu stranu je samozřejmě užitečné mít možnost v zahraničí nakoupit tak třeba letenku, na druhou stranu to ale budete asi činit na cizím počítači, o jehož zabezpečení nemáte nejmenší potuchy (nemáte-li s sebou vlastní počítač, čtečku eknih nebo tablet). Pokud tam tedy bude spuštěný nějaký špion odečítající stisknuté klávesy, mohou se údaje o vaší kartě dostat někam, kde byste je rozhodně nechtěli vidět.

Nakupování a smlouvání

Když už byla řeč o penězích, nemůžu se vyhnout ani tolik oblíbenému a diskutovanému tématu smlouvání. Jak jsem při svých cestách pochytil, existují v zásadě dva druhy lidí: Ti, kteří se smlouváním báječně baví, a ti, kteří ho z duše nenávidí. Pak samozřejmě existují lidé „někde mezi“ a - to je důležité poznamenat - každý z nás se občas asi přehoupne do nálady, kdy se mu smlouvat nechce a naopak.

Už navždy před sebou zřejmě uvidím bráchův zklamaný obličej v indické Agře, kde si na ulici kupoval jakousi podivnou sladkost a zapomněl si

dopředu domluvit cenu. Měl bych dodat, že brácha smlouvá strašně rád (většinou ještě raději než já), takže výsledek nákupu - kdy ho usměvavý Ind připravil v přepočtu asi o 10 korun za něco, co mělo stát maximálně dvě - ho opravdu hodně naštvál. Ne kvůli těm deseti korunám, samozřejmě...

V Indii se smlouvalo hodně dobře - fungovalo to jak na tržištích, kde je tento postup samozřejmý, tak i při hledání ubytování nebo dopravy. Naopak nejhorší zkušenosti se smlouváním mám z Vietnamu (nevím, jestli vás to překvapuje stejně, jako to překvapovalo mě), kde se mi několikrát stalo, že když jsem se nechtěl nechat natáhnout, tak se rozhodli, že mi své zboží raději vůbec neprodají. A nefungovala ani jinde velmi úspěšná metoda: Ok, tak já odcházím. A to já, když odcházím, tak odcházím, i kdybych měl v následující čtvrt hodině umřít hladem nebo žízni. (Ano, možná trochu vrhám ramena; v takovém případě bych se asi vrátil, ale do téhle situace jsem se naštěstí ještě nikdy nedostal.:-))

Někdy mi přišlo, že jsou prodejci ve Vietnamu na naše smlouvání naprosto nepřipravení. Jako například taxikář v Nha Trangu, který dvakrát přistoupil na (pro nás velmi výhodnou) fixní cenu a

tvářil se, že si taxametr zapíná jen tak pro sebe. Když pak částka na taxamtru dalece překročila dohodnutou částku, omlouval se, že za původní cenu jet vážně nemůže a přistoupil na jen o málo vyšší - opět pro nás dost zajímavou - částku.

Z Vietnamu si také pamatuji na poslední večer před odjezdem, kdy jsem si chtěl na trhu koupit kousek nějakého exotického ovoce (už nejsem schopen z hlavy vylovit, co přesně to bylo, ale určitě šlo o něco opravdu neobvyklého, žádný rambutan nebo lychee - a taky většího). Měl jsem v peněžence ekvivalent asi desetikoruny a byl jsem ochotný ji za něj utratit - a nechat se tím pádem přiměřeně natáhnout (když jsem jednou tohle ovoce kupoval dříve, přišlo i bez smlouvání asi na šest korun).

Vybrané ovoce měli na tomto hanojském trhu asi jen na třech místech - od sebe poměrně vzdálených. Když jsem se vracel do hotelu, u jednoho ze stánků jsem se zastavil, vybral si a... A bylo to za patnáct korun. Možná dokonce za osmnáct. Tak jsme si chvíli vysvětlovali své představy, já jsem nakonec zaargumentoval tím, že večer odjíždím a stejně víc peněz nemám a... A prodejce mi řekla, ať ukážu

peněženku, což jsem udělal. To ovšem byla velká chyba. Zapomněl jsem totiž, že jsem si před vycházkou půjčil od kámoše cca padesátku na nečekané výdaje. Prodejkyňi jsem samozřejmě neměl šanci to vysvětlit. A tak jsem zůstal bez ovoce - zato s docela zajímavou vzpomínkou. (Ne, že bych tu padesátku nemohl utratit - ale to by bylo proti mému přesvědčení!)

Kde smlouvání funguje a kde ne

Jestli mám být, pokud jde o smlouvání, stručný, pak bych řekl: Na tržišti to funguje skoro vždy, v restauraci s jídelním lístkem nebo v běžném obchodě s cenovkami to ani nezkoušíme (v menším obchůdku maximálně otázkou typu: To vážně chcete za tu vodu dvacet korun? Hm, to je moc... Buď se chytanou, nebo ne.) V hotelu většinou vycházíme z toho, jestli sem jdeme sami, zda je cena stejná (stejně nízká :-)), jakou doporučuje Lonely Planet (nebo jiný průvodce) pro příslušnou sezónu (hlavní sezóna/mimo sezónu), a jak moc máme náladu smlouvat. Pokud se chystáme zůstat déle než dvě noci nebo pokud nás do hotelu chce dostat naháněč, smlouváme vždy. A

nikdy, nebo přesněji v 90 procentech případů, nelze věřit cenám na recepci. Zkušenost říká, že ty jsou tu jen proto, abyste si vážili té krásné ceny (poloviční, třetinové), kterou se vám podařilo usmlouvat.

Smlouvání obvykle nefunguje u veřejné dopravy (kromě takzvaných colectivos, mikrobusů fungujících - podle země - trochu jako taxíky kombinující pevnou a volitelnou trasu), velmi dobře naopak funguje u taxikářů. Takřka zásadně odmítáme jezdit na taxametr (čemuž se taxikáři zpravidla nebrání) a cenu domlouváme předem.

Dvakrát nás taxikáři doběhli ve vietnamském Saigonu. První nás vzal při průtrži mračen - potřebovali jsme odvézt asi jen šest kilometrů a měli velké bágly na zádech. Okolnosti mluvily proti nám a po pravdě řečeno jsme neměli moc náladu smlouvat. On zapnul taxametr a nakonec si řekl o opravdu velmi férovou sumu.

Po tomto úspěchu jsme za pár hodin - už po průtrži - bez bágků chtěli ujet asi pětadvacet kilometrů po městě - a rozhodli se (navnaděni předchozí zkušeností) spolehnout na slušné saigonské taxikáře s taxametrem. Z pětadvaceti kilometrů bylo asi sedmdesát, řidič nás pěkně povozil a nejspíš měl

navíc v autě i nějaké skvělé vietnamské turbo. Už v průběhu cesty jsem ho upozorňoval, že se mi jeho přístup vůbec nelíbí, a tak se ani netvářil příliš překvapeně, když jsme mu odmítli jím požadovanou sumu zaplatit. Naštvaný obličej ho nicméně přešel ve chvíli, kdy jsme mu navrhli férové řešení: dobře, zavolejme policii, vyjasníme si to. Nakonec jsme mu dali asi půlku částky z taxametru, a tak ho stejně přeplatili... Naštěstí se ve Vietnamu jezdí taxíkem stejně docela levně...

Pár zapomenutých drobností

Zbývá už jen pár poznámek. Předně mi to nedá, abych nenapsal, že mi nakonec ze všech cest přijdou jako nejzajímavější právě ty zážitky, které máme šanci získat díky svému způsobu cestování. Tím nechci říci, že chrámy s erotickými motivy v indickém Kjahuraho nejsou zajímavé, že se mi nelíbila poušť okolo San Pedro de Atacama nebo že mě netěšilo si párkrát zaplavat u pláží Phuketu. Určitě bych se neodvážil tvrdit, že Machu Picchu je nějaká tuctová atrakce, která ve mně nenechala hluboký dojem, nebo že mě nenadchly scenérie

mexického Palenque. Ale...

Ale všechny tyto věci bych označil za veřejné. Každý ví, jak vypadá Machu Picchu (aspoň z fotografií) a na webu si snadno najde obrázky souložících soch z Kjahuraho. Zažít to na vlastní kůži je samozřejmě jiné, ale pořád jde především o vizuální vjem.

Neveřejné zážitky

Svátek Holi, kdy nás Indové obarvili od hlavy až k patě jako velikonoční vajíčka, byl něčím úplně jiným. Spěchali jsme na vlak, přeplatili tuk-tukáře, protože nás nikdo nechtěl odvézt, bránili se pomerančům a mandarinkám, které na náš tuk-tuk (ano, to je ta otevřená trojkolka) rozjaření lidé házeli - a samozřejmě všem těm stříkačkám, které na nás vrhaly další a další vrstvy barev. Šéf prodeje jízdenek zahraničním turistům - na nádraží - měl stříbrný obličej, ale moc dobře si pamatoval, že máme na přestup mezi dvěma vlaky „jen“ 6 hodin a že náš druhý vlak jede jen jednou denně - takže asi přivítáme informaci o osmihodinovém zpoždění prvního vlaku (a o tom, jakým náhradním vlakem

máme jet a jak si zařídit výměnu jízdenek). Opravdu nás na nádraží našel a pomohl vše vyřídit - v další kanceláři obsazené lidmi s barevnými obličejí.

Pamatuji si, jak jsme byli to odpoledne naštvaní, utahaní a zaprasení. Ale stejně to bylo super. Stejně jako bylo super, když jsme se dostali pryč z vietnamských záplav, do nichž jsme vjeli při noční jízdě autobusem. Strávili jsme v nich celý den, druhou noc v autobuse a ještě celé dopoledne - než jsme pochopili, že s nějakým odjezdem to nikdo nemyslí vážně. Naši řidiči seděli u vedlejšího stánku a byli úplně namol, takže bychom s nimi ten den už určitě ani nikam dál jet nechtěli. A pak, jako na zavolanou, přijel pro někoho taxík. No, ono to zřejmě bylo na zavolanou, ale taxikář jaksi nemohl volajícího najít. Jakmile jsme se s ním potkali, jednali jsme rychle. Však oni si volající zavolají jiného... (Zbývá dodat, že taxikář se do oblasti povodní dostal tak, že to vzal oklikou přes vesnici, kde byla voda tak mělká, že jí mohl projet. I když z mého pohledu voda rozhodně mělká nebyla a dodnes si pamatuji svůj strach, že tam auto zastaví a my se odtud nedostaneme.)

Dodnes také cítím v ústech zvláštní bramborovou

placku plněnou bramborovou náplní, kterou jsme si spolu s Coca-Colou dali v nějaké ultralevné místní hospodě v Colombu na Srí Lance (tuším, že oběd vyšel asi na 25 korun pro tři lidi, ale už si to nepamatuji přesně) i na hotel ve stejné části světa, kde nás muslimští majitelé nechtěli ubytovat prostě proto, že ta dívka, která jela s námi, nebyla manželkou nikoho z nás (možná, že jsem to dříve zapomněl poznamenat, ale ne všechny naše cesty byly pánskými jízdami).

Asi bych si vzpomněl i na naprostou většinu místních lidí, kteří nás vezli stopem (i v kabinách nebo na korbách nákladňáčeků) tehdy, když jsme se rozhodli svěřit do rukou osudu a netrápili se zbytečnými starostmi, jak se večer dostaneme z výletu v místě X do někdy velmi vzdáleného místa Y, ve kterém je náš hotel.

A dokážu si vybavit i to příjemné teplo na zádech, které se dostaví vždycky první den, kdy se z nejistoty najednou ocitneme mezi čtyřmi stěnami prvního hotelu. I ty první toulky neznámými ulicemi a příjemné úvahy, odkud začneme s ochutnávkou místní kuchyně.

A všechny tyhle zážitky - ty větší i ty úplně drobné -

jsou čistě naše soukromé. Nezachycují je žádné fotografie - ani naše, ani ty, které lákají k cestování čtenáře katalogů cestovních kanceláří. A o řadu z nich bychom přišli, kdybychom jezdili organizovaně. I proto - a možná právě proto - mám nezávislé cestování tak rád.

Proč jsou všechna místa nejkrásnější

Předchozí kapitola byla tou poslední – a tahle už je jaksi navíc. Vznikla po dopsání Poserova průvodce, když mi cosi vrtalo hlavou...

Na světě jsou tisíce míst s tou neoriginálnější mysteriózní atmosférou i neopakovatelně pitoreskních čtvrtí; tisíce míst, která rozhodně nesmíte minout, protože jsou největší, nejstarší, nejsevernější nebo prostě jen úžasně modrá, nemluvě už o stavbách vybudovaných těmi nejlepšími či nejzajímavějšími architekty. Tedy – alespoň podle průvodců. A jak je to doopravdy?

Řekněme si to na rovinu: Koupili byste si průvodce, který popisuje obyčejná místa, běžné stavby navržené průměrnými architekty, tuctové památky, kterých jsou na světě tisíce? Samozřejmě, že ne.

Protože je náš čas na světě omezený, chceme navštěvovat ta místa, která stojí za to. A vydavatelé i autoři průvodců (a také živí průvodci, které si najmeme na místě) nám to buď dají, anebo od nás nevidí ani korunu (euro, či jiný peníz).

Nezbývá tedy, než udělat div světa takřka z čehokoli. Není-li už v daném místě socha Buddhy největší na světě, může jít třeba aspoň o největšího sedícího či ležícího Buddhu, o největšího Buddhu na pobřeží moře, Buddhu s největším palcem na pravé noze nebo aspoň o Buddhu – tedy, o sochu Buddhy, k jejímuž vzniku se váže opravdu nesmírně zajímavá pověst.

Nejde ale samozřejmě jen o Buddhy. Dosad'te si jakoukoli jinou postavu, stavbu, či přírodní útvar. Je samozřejmě naprosto super vidět nejvyšší přírodní kamenný most na světě (na severní polokouli, v Evropě či v Evropské Unii) a kdo by si nechal kazit náladu tím, že další v pořadí je jen o 50 centimetrů nižší... Je skvělé, že katedrálu navrhl slavný architekt XY, který žil na dvoře krále YZ, ale jen tak mimochodem: Tušíte, kolik slavných architektů (malířů, sochařů) žilo na dvorech slavných králů

(císařů, papežů)?

Ne, vážně to nechci nějak shazovat, jen si myslím, že je fajn, když si člověk čas od času uvědomí, že jsou to všechno tak trochu pohádky pro dospělé. (Ano, jistě: Něco jsou samozřejmě seriózní vyprávěnky pro znalce. Obraz královny X zachycené v této poloze opravdu nikde jinde nevidíte. A všimněte si, jak si autor pohrál se stínem svíčky.)

Proč ta místa nejsou tak krásná

Když si čas od času uvědomíte, proč musejí průvodce (a průvodci) vychvalovat tolik různých míst (v tolika různých částech světa), nejspíš vás už nepřekvapí, že právě to, na které jste se teď po celodenním plahočení doplazili, vlastně vůbec není tak úžasné, jak jste čekali. V jasných dnech je odtud výhled až k moři (14 dní v roce), ale vy vidíte jen mlžný opar, klidná atmosféra tohoto kouzelného místa vás má nabít energií, ale 150 dalších turistů kolem z vás energii spíš vysává, protože si kvůli tomu tlust'ochovi (vysokánovi, pipině, manekýnovi...) vedle ani nemůžete udělat vytoužený záběr tím správným směrem, přímo před vašima očima mají

vytvářet ulice starobylého města, ale vám z těch pár šutrů prostě nevystanou a nevystanou (a když už něco vystane, zjistíte, že je to budova postavená z náhodně posbíraných šutrů při rekonstrukci před pěti lety).

Co s tím? Možná, že když si uvědomíte tu krutou realitu zmíněnou výše, můžete teď na všechna ta místa přicházet nezatížení zbytečnými vyprávěnkami z průvodců. Jistě, všichni si je čas od času čteme – a třeba se i pobavíme nad příběhy, které se k místu, na které se chystáme, vážou. Ale berme je jen jako to, čím skutečně jsou – jako slova, která někdo musel napsat, protože je zato placený.

A pak najednou možná s údivem zjistíte, že ta další socha Buddhy sice je třetí největší ze všech sedících soch Buddhy jižně od města X, ale vás nadchnou červeně kvetoucí stromy v blízkém hájku a nedaleká doslova lidová jídelna s přátelskou obsluhou. Že z vrcholu sice není výhled k moři, ale to jezero na východě obklopené lesem se vážně nádherně leskne. A ty dvě puntikaté ještěrky tamhle na tom sloupu rozbořeného města jsou fakt super.

Která místa na světě jsou nejkrásnější

Osobně mám největší radost z míst, která si „objevíme“ sami. Ze zajímavé stavby, která průvodci ani nestála za zmínku, z kusu přírody, o níž se třeba někdo někde zmínil, že je „docela zajímavá“. Ze sopky v jižním Chile, jejíž vrchol v noci žhne jako maják do noci. Z domu bláznivé umělkyně ve Vietnamu, o kterém se průvodce zmíní, že pokud se vážně nudíte, můžete ho zkusit.

A když je některé z těch do nebes vynášených míst opravdu super, je to pro mě příjemné překvapení. Tak mě dostalo třeba Machu Picchu, které všichni viděli aspoň na fotkách, všichni o něm slyšeli ty desítky superlativů, ale které má opravdu – až se zdráhám použít tu zprofanovanou formulaci – neopakovatelnou atmosféru. Anebo mě třeba vždycky znova dokáže překvapit Praha (i po těch letech, co tu bydlím), která patří k městům, která si nepochybně všechny ty superlativy zaslouží. Jen je třeba vědět kam jí a hlavně – jak se podívat.

(Pokud máte náladu na konkrétní cestopisy z různých míst světa, pár jich najdete na stránkách Slasti.cz, pro které bylo původně v roce 2009 napsáno i toto povídání (a nyní lehce aktualizováno). Hledáte-li další

e-knihy, pak nabízíme tipy na ty z nich, v nichž jsme nějak namočení: Mapy pro čtečky eknih najdete na eBookMaps.com, informace o sci-fi Příště se zmrazit nenechám na kniha.icelift.com, eknihy o počítačích a informačních technologiích obecně pak na BusinessIT.cz.)